

Calcs de l'anglès en modismes comparatius

Carles Riera

Dins la fraseologia popular figuren les comparacions metafòriques o imatjades, del tipus *brut com una guilla*, *llest com una mostela*, *sord com una campana*, *tan trist com la boira baixa*, etc., estructures que solen constar d'un adjectiu (a vegades precedit de l'intensificador *tan*) seguit del mot comparatiu *com* i d'un substantiu precedit d'article o d'una locució substantiva. Construccions que també admeten una formulació paral·lela, de valor intensiu: *més brut que una guilla*, *més llest que una mostela*, etc. I encara podem trobar algun cas de modisme comparatiu en què el primer element no és un adjectiu sinó un verb: *passar-se-la com un reietó*.

Cada llengua té els seus modismes comparatius. A vegades hi ha coincidència, pel que fa als termes comparatius, entre dues o més llengües. Per exemple, entre el català i l'anglès hi ha plena concurrència d'estructures en modismes com els següents: *blanc com la neu* = *as white as snow*; *tan cec com un talp* = *as blind as a mole*; *tan estufat com un paó* = *as proud as a peacock*; *fort com un cavall* = *strong as a horse*; *fred com el glaç* (o *com un gel*) = *as cold as ice*; *gras com un porc* = *fat as a pig*; *lleuger com una ploma* = *light as a feather*; *tan murri* (o *astut*) *com una guineu* = *as cunning as a fox*; *negre com el carbó* = *as black as coal*; *poruc com una llebre* = *timid as a hare*; *ràpid com un llamp* = *fast as lightning*; *més savi que un Salomó* = *as wise as Solomon*; *sec com un os* = *dry as a bone*; *tossut com una mula* = *as stubborn as a mule*; *dormir com un tronc* (o *com un bigalot*) = *sleep like a log*.

En canvi, per a expressar altres comparacions, la llengua catalana i l'anglesa fan servir metàfores o imatges ben diferents: *to be as mad as a hatter* (literalment 'ser tan boig com un barretaire') o *to be as nutty as a fruitcake* (lit. 'boig com un pastís de fruita') o *as mad as a March hare* ('boig com una llebre de març') = *ser més boig que una cabra*; *(as) thick as*

two short planks (lit. 'gruixut com dos taulons') = *més ruc que fet d'encàrrec*; etcètera.

Ara bé, com que l'anglès té avui en dia una gran influència a escala mundial i com que abunden les traduccions de textos d'aquesta llengua a altres com la nostra, no és estrany de trobar, en escrits catalans, comparacions metafòriques que són autèntics calcs de l'anglès. No ens referim pas als deguts a la traducció automàtica, sinó als comesos per escriptors i traductors que no tenen prou en compte la fraseologia popular catalana més genuïna i tradicional. Ja sabem que el camp de les comparacions o símlis és un camp obert i que els escriptors poden anar-ne ampliant el nombre, d'acord amb el seu geni creatiu¹. Ara bé, calcar les comparacions d'una altra llengua significa moltes vegades simplement pobresa de recursos o manca de coneixement de la nostra fraseologia popular.

Per a trobar l'equivalència catalana de les comparacions de l'anglès que tot seguit elenquem ens hem valgut dels reculls catalans que figuren en la bibliografia. A fi de no allargar massa el treball donem (excepte en un cas) un sol exemple de calc per a cada una de les comparacions.

COMPARACIONS O SÍMLIS (EN ANGLÈS, SIMILES)

BLANC – WHITE

(to be) as white as a ghost ('blanc com un fantasma') → **(ser) blanc com el cotó** o **blanc com el paper**, o **com la llet**, o **com la neu**, o **com una satalia**.

- *La Janice va aixecar un vestit blanc com un fantasma enmig de l'habitació* → *La Janice va aixecar un vestit blanc com el cotó enmig de l'habitació*.

¹ Per exemple, l'anglès diu *as sour as vinegar* ('amarg com el vinagre') i en els repertoris catalans trobem *amarg com el fel*; tanmateix, *amarg com el vinagre* és també una comparació ben apropiada, que ja figura en textos literaris catalans: «Malaguanyades llàgrimes perdudes damunt la vostra galta que fogueja; el vostre plò és amarg com el vinagre que fon les perles» (Carles Fages de Climent, *El jutge està malalt*, 1935).

BORRATXO - DRUNK

(to be) as drunk as a lord ('tan borratxo com un senyor') → **(estar) tan borratxo com una sopa.**

- «No aconseguix ser tan borratxo com un senyor en res», va respondre ella, parpellejant amb fúria sobtada → «No aconseguix **estar tan borratxo com una sopa en res**», va respondre ella ...

CONTENT O ALEGRE - HAPPY

(to be) as happy as a clam ('ser tan feliç com una cloïssa') → **(estar) més content que un gínjol, o content com unes pasqües.**

- I el president és tan feliç com una cloïssa — malgrat ser demandat pels accionistes, ser expulsat com a conseller delegat, incórrer en més de 12 milions de dòlars en deutes → I el president **està més content que un gínjol** — malgrat ser demandat ...

(to be) happy as a lark ('alegre com una alosa') → **(estar) alegre com un pinsà, més content que un gínjol, content com unes pasqües, o (ser) alegre com un picarol.**

- Estava tan content com una alosa de garriga → **Estava més alegre que un pinsà.**

DIFERENT - DIFFERENT

(to be) as different as chalk and cheese ('tan diferent com el guix i el formatge') → **(ser) tan diferent(s) com la nit i el dia o (ser) tan diferents com de la nit al dia² o (haver-hi tanta diferència) com d'un mort a un viu.** També es pot fer servir la idea contrària: **assemblar-se com un ou i una castanya.**

- Les seves dues begudes són totalment diferents i per a algú que és un bevedor de whisky són com el guix i el formatge → Les seves dues begudes són totalment diferents i per a algú que és un bevedor de whisky són **com la nit del dia.**

DÒCIL O MANSOI — INNOCENT

(to be) as innocent as a lamb → **(ser) dòcil com un xai, ser més mansoi que un xai.**

- El cabrit és innocent com un xai i esdevé cabró (una mica en la línia del «bon sauvage»?) → El cabrit és **dòcil com un xai** i esdevé cabró (una mica en la línia del «bon sauvage»?).

DRET O RECTE — STIFF O STRAIGHT

to be (as) stiff as a board / straight as a ramrod³ ('rígid/ recte com un tauló / una baqueta') → **dret com un fus, dret com pal, dret com un perpal, dret com un ciri.**

- En uns moments, un altre humà va entrar a la clariana, inconscient de les falgueres que l'envoltaven i la cascada artificial i el llac a només una dotzena de metres de distància. Recte com una baqueta, portava l'uniforme d'un general de l'Aliança Galàctica, amb la gorra col·locada sota el braç, i la seva atenció estava fixa en les estrelles que hi havia per sobre → En uns moments, un altre humà va entrar a la clariana, inconscient de les falgueres que l'envoltaven i la cascada artificial i el llac a només una dotzena de metres de distància. **Dret com un fus**, portava l'uniforme ...

DUR — HARD O TOUGH

(to be) as hard/tough as nails ('tan dur com les ungles') → **(ser) tan dur com una pedra, o tan dur com un os, o tan dur com una sola de sabata, o més dur que el bronze.**

- M'encanta la força tranquil·la que construeix el meu cos a través de moviments molt subtils, però, ahora, l'entrenament és tan dur com les ungles → ... però, ahora, l'entrenament és tan dur com una pedra⁴.

FÀCIL - EASY

(to be) as easy as (pie / ABC / falling off a log) ('tan fàcil com un pastís' / 'tan fàcil com l'ABC' / 'tan fàcil com caure d'un tronc') → **(ser tan fàcil com) bufar i fer ampolles, o bé tan fàcil com donar palla a la mula.**

2 L'anglès disposa també d'aquesta comparació: (to be) as different as night and day; en català, **com de la nit al dia**; expressió comparativa usada per a indicar que dues persones o dues coses difereixen molt l'una de l'altra. Ex.: *De la teva actitud a la seva hi ha una diferència com de la nit al dia*» (DIEC, s.v. nit).

3 Angl. ramrod = baqueta ('vara prima de ferro o de fusta per a atacar les armes de foc d'avantcàrrega').

4 Anotem també el modisme comparatiu (to be) as tough as old boots ('tan dur com les botes velles'), equivalent al català (ser) tan dur com una sola de sabata.

- Entén l'economia amb un dibuix tan fàcil com un pastís → Entén l'economia amb un dibuix **tan fàcil com bufar i fer ampolles**.

FRESC - COOL

(to be / to maintain) as cool as a cucumber⁵ ('tan fresc com un cogombre') → **(estar/mantenir-se) tan fresc com una rosa**.

- La regla núm. 1 que cal seguir amb el departament de recursos humans és la següent: mantenir-se tan fresc com un cogombre → La regla núm. 1 que cal seguir amb el departament de recursos humans és la següent: **mantenir-se tan fresc com una rosa**.

FRESC - FRESH

(to be) fresh as a daisy ('fresc com una margarida') → **(ser/estar) fresc -a com una rosa**.

- Fins i tots en els calorosos dies d'estiu, la seva pell és fresca com una margarida → Fins i tots en els calorosos dies d'estiu, la seva pell és **fresca com una rosa**.

FRESC / FORT - BOLD

(to be) as bold as brass ('atrevit com el llautó') → **(estar) més fresc que una rosa**, o **fresc com un espàrrec** / **(ser) fort com un roure**, o **fort com una roca**, **fort com un Samsó**.

- She marched into the store, as bold as brass, and demanded her money back = Va entrar a la botiga, **fresca com una rosa**, i va reclamar els seus diners.

L'adjectiu anglès *bold* significa 'valent' 'coratjós' 'intrèpit' 'audaç' i també 'fort'; d'ací l'exemple següent:

- Vaig somriure. Deoch, el meu cor és més dur que el vidre. Quan ella hi clavi cops, comprovarà que és fort com el llautó → ... Quan ella hi clavi cops, comprovarà que **és fort com un roure**.

LLEUGER - LIGHT

(to be) light as an arrow ('lleuger com una fletxa') → **(ser) lleuger com una daina**, **lleuger com una mostela**, **lleuger com una mosca dins la mel**, **lleuger com una palla**, **lleuger com una ploma**.

- I surt de la sala corrents, i el cavall, que fou bell i poderós, se'n va lleuger com una fletxa → I surt de la sala corrents, i el cavall, que fou bell i poderós, se'n va **lleuger com una daina**.

NEGRE - BLACK

(to be) as black as your hat ('tan negre com el teu barret')⁶ → **tan negre com el carbó** (o **com l'atza-beja**), o **negre com el sutge**, **negre com el quitrà**, **com la pega**, **com un corb**, **com el pecat**, **com una gola de llop**.

- Que la gent arribà a menjar pinyols d'olives i glans de roure, i fins i tot grans de brisa, que era llàstima de veure el pa tan negre com un barret, i la pobra gent no tenia un diner a causa dels pagaments del rei → Que la gent arribà a menjar pinyols d'olives i glans de roure, i fins i tot grans de brisa, que era (o feia) llàstima de veure el pa **tan negre com el carbó...**

NET - CLEAN

(to be) clean as a whistle⁷ ('net com un xiulet') → **(ser) net com una patena**, o **net com un mirall**, **net com una plata**.

- No obstant això, molts usuaris prefereixen un escriptori mínim o volen que el seu escriptori sigui tan net com un xiulet → No obstant això, molts usuaris prefereixen un escriptori mínim o volen que el seu escriptori sigui **tan net com una patena**.

PLA - FLAT

(to be) as flat as a pancake ('pla com una crep'⁸ 'pla com un crespell'⁹) → **(ser) pla com la mà**, o **pla com el palmell de la mà**, **pla com el call de la mà**.

5 El mot *cool* també té els significats de 'tranquil', 'serè', 'fantàstic'; per això trobem igualment els modismes comparatius *tan tranquil/fresc com un cogombre* i *tan guai com un cogombre*, que podrien correspondre a **tan serè com un ull de gat** (o **un ull de peix**), o **tan fresc com una rosa**, o **tan alegre com un gínjol** (o **com un picarol**, **com un pinsà**, **com unes castanyoles**).

6 Val a dir que l'anglès té altres modismes comparatius amb el mot *black* amb un major grau d'ocurrències: *as black as (the) night*, *as black as ink*, *as black as coal*, *as black as pitch*, *as black as the ace of spades*, etc.

7 Potser variant de *clear as a whistle* ('nítid com un xiulet'), al·ludint al so pur i net d'un xiulet. Una versió més moderna d'aquest modisme és, segons el Cambridge Dictionary, *(as) clean as a (new) pin*.

8 Del fr. *crêpe*, substantivació femenina de l'adj. fr. ant. *cresp*, *crepe*, del ll. *crispus*, -a, -um 'arriçat, crespant'.

9 Bunyol prim de pasta dolça.

- *Els artistes en 3D són els mags de les belles arts perquè enganyen el públic fent-li creure que un objecte té profunditat quan, en realitat, és tan pla com una crep → Els artistes en 3D són els mags de les belles arts perquè enganyen el públic fent-li creure que un objecte té profunditat quan, en realitat, és **tan pla com la mà**.*

PRIM - THIN

(to be) as thin as a rake ('prim com un rastell'¹⁰, 'prim com un rasclat'¹¹) → (ser) **prim -a com un fideu o prim com un fus, prim com una orella de gat, prim com un tel de ceba, prim com un paper de fumar.**

- *Fischer, prim com un rastell i intensament concentrat, s'inclinava molt sobre l'escaquer mentre pensava la seva jugada → Fischer, **prim com un fideu i intensament concentrat**, s'inclinava molt sobre l'escaquer mentre pensava la seva jugada.*
- *No cal caure en estereotips: un entrenador d'aeròbic no ha de ser prim com un rasclat → No cal caure en estereotips: un entrenador d'aeròbic no ha de ser **prim com un fus**.*

POBRE - POOR

(to be) as poor as a church mouse ('pobre com un ratolí d'església') → (ser) **pobre com una rata.**

- *Per descomptat, podria haver-me quedat al lloc de Bretanya fins que no s'acabés de resoldre, però això suposaria passar temps amb el pare, i jo no hi estava preparat. Ja m'havia empassat l'orgull i li he agraït que m'hagués salvat. «No era jo», va dir. «Em sap greu, però sóc pobre com un ratolí d'església» → ... «No era jo», va dir. «Em sap greu, però **sóc pobre com una rata.**»*

SEC /AVORRIT - DRY

(to be) dry as dust¹² ('sec com la pols') → (ser) **avorrit/ensopit com una ostra, o avorrit com una**

sopa, (no tenir / sense) suc ni bruc. El sintagma dry-as-dust s'usa com a adjectiu i vol dir 'avorrit -ida'.

- *Tret que jo sóc massa adust, sec com la pols, haptofòbic —em va dir n'Anacarsis → Tret que jo sóc massa adust, **avorrit com una ostra, haptofòbic** —em va dir n'Anacarsis.*

TREMPAT — FUNNY

(to be) as funny as a barrel of monkeys ('tan divertit com un barril de micos') → (ser) **tan trempat com un orgue, o més trempat que un all, o trempat com un pèsol.**

- *Els cognoms dels àrbitres espanyols són divertits com un barril de micos → Els cognoms dels àrbitres espanyols **són trempats com un orgue.***

VELL - OLD

(to be) as old as the hills ('vell com els turons') → **vell com els camins, o més vell que l'anar a peu, o més vell que Adam.**

- *Sens dubte heu sentit a parlar d'hipèrboles, en què s'utilitza una exageració amb efectes retòrics, com ara és tan vell com els turons → Sens dubte heu sentit a parlar d'hipèrboles, en què s'utilitza una exageració amb efectes retòrics, com ara **és tan vell com els camins.***

VERMELL - RED

(to be / to become) red as a beetroot ('vermell com una remolatxa', 'vermell com un rave'¹³) → **vermell com un tomàquet, vermell com una rosella, vermell com un perdigot, com un pigot.** L'anglès també pot dir red as a tomato, red as a lobster (lobster 'llagosta'), etc.

- *Tendre: Si no hi planteu un petit para-sol, tinc por que no se us torni tan vermell com un rave! → Tendre: Si no hi planteu un petit para-sol, tinc por que no se us torni tan **vermell com un tomàquet!**¹⁴*

10 Un rastell és una eina semblant a un rampí.

11 Un rasclat és un rasclat petit, amb una maneta llarga i prima.

12 L'adjectiu dry 'sec -a' té també el sentit de 'mancat d'amentat, d'humor' o sigui 'eixut de caràcter' (si es tracta d'una persona), com el català sec -a.

13 El mot beetroot (o, en l'anglès americà, bleeet) significa 'remolatxa' i es fa correspondre també a vegades al mot català bleda-rave o rave-bleda (o ravebleda en el DIEC2) o bé simplement a rave (pròpiament, radish). Val a dir que en el British National Corpus (<https://www.english-corpora.org/bnc/>) no apareixen red as a beetroot ni red as a beet. L'anglès té altres modismes comparatius amb el mot red amb un major nombre d'ocurrències: red as a beet, red as a lobster, red as a rooster, red as an apple, red as a tomato, red as a rose.

14 Cyrano de Bergerac, monòleg del nas, escena 4, acte 1, trad. de X. Bru de Sala; cf. francès: «Faites-lui faire un petit parasol de peur que sa couleur au soleil ne se fane!»

Vegem ara un parell d'exemples en què el primer element no és un adjectiu sinó un verb:

MENJAR – EAT

to eat like a horse ('menjar com un cavall') → **menjar com un llop**, o **menjar com un bou**, **menjar com una llima**, **menjar com un ogre**, **menjar com un trabuc**

- *Quan era adolescent, podia menjar com un cavall i la gent es va sorprendre* → *Quan era adolescent, podia **menjar com un llop** i la gent es va sorprendre.*

TROBAR-SE O SENTIR-SE – LOOK O FEEL

(look/feel) like a milion dollars ('com un milió de dòlars') → **trobar-se / sentir-se la mar de bé**, o **com el peix a l'aigua**, o **trobar-se fantàstic** (o **magníficament**), **tenir un aspecte fantàstic**. Ex.: *I came out of the hairdresser's feeling like a million dollars = Quan vaig sortir de la perruqueria **em trobava fantàstica**.*

- *No importa el clima en què us trobeu; el llapis de llavis us pot fer sentir com un milió de dòlars!* → *No importa el clima en què us trobeu; el llapis de llavis **us pot fer sentir la mar de bé!***

Notem finalment que no sempre a un símil anglès correspon un símil català; així, per exemple, *as dead as (the dodo / a doornail / mutton)* equival a l'expressió *mort i ben mort*.

BIBLIOGRAFIA

Cambridge Dictionary (en línia).

Cambridge Word Selector. Anglès-català. Diccionari temàtic de l'anglès contemporani, Cambridge University Press, 1995.

DAC = *Diccionari anglès-català*, Enciclopèdia Catalana (en línia).

Dictionary of Idioms, John Sinclair (editor-in-chief), Collins Cobuild, Glasgow, 2002.

ESPINAL, M. Teresa, *Diccionari de sinònims de frases fetes*, Universitat Autònoma de Barcelona – Publicacions de la Universitat de València – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2004.

HEVLY, Martin Louis, *An idiom a Day. 366 dites angleses que corresponen a dites catalanes*, Parcir Edicions Selectes, Manresa 2020. També, <https://visca.com/apac/dites/c/c.html>

JANÉ, Albert, *Estudis de llengua catalana*, Institut de Llengua i Cultura Catalanes. Universitat de Girona, 2019.

RUAIX, Josep, *El català / 3*, Ruaix, Moià,⁵ 1993. ■

El plaer de compartir

TRIAS
DES DE 1908

Trias Galetes - Biscuits, S.A.

Ctra. de Sils, 36
17430 Santa Coloma de Farners
Tel. 972 84 12 13
www.trias.cat